

onderhandelingen over kwesties als deze 'onaanvaardbaar' een gevaarlijk woord.'¹

Zo was het – en Gerbrandy had zich de handen gebonden doordat hij op 4 januari, toen hij zijn verontwaardigd protest aan Eden kenbaar gemaakt had, deze had '*assured that Netherlands Government will not allow what has happened to interfere with their loyal collaboration.*'²

In Londen kwam de *Pacific War Council* voor het eerst op 10 februari bijeen (Balikpapan, het vliegveld van Kendari en Ambon waren gevallen en de Japanners vochten al op het eiland Singapore), en in Washington vond de eerste vergadering van de daar in het leven geroepen *Pacific War Council* pas op 1 april plaats, ruim drie weken na de capitulatie van Kalidjati.

★

Voordat Wavell op Java aankwam, arriveerde daar een van de hoogste Amerikaanse bevelhebbers in het *Nanjo*-gebied: de commandant van de Amerikaanse *Asiatic Fleet*, *Admiral* Hart. Hij had, gelijk al vermeld, van de Philippijnen uit al zijn bovenwaterseenheden zuidwaarts gezonden maar was zelf in Manila gebleven. Later in december besloot hij zijn bovenwaterseenheden te volgen; de bedoeling was dat hij en zijn staf in de twee laatste *Catalina*-vliegboten die zich nog bij Manila bevonden, naar Java zouden vliegen maar beide vliegtuigen werden door de Japanners in brand geschoten. Hart vertrok toen in een Amerikaanse onderzeeboot en deze viel op 1 januari Soerabaja binnen. De Amerikaan wilde onmiddellijk doorreizen naar Darwin dat hij kennelijk als het belangrijkste steunpunt zag voor de operaties van de *Asiatic Fleet*, maar Helfrich vroeg Glassford, de commandant van Harts eskader, zulks aan Hart te ontraden ('ik kon hem voorspellen', zei Helfrich later, 'dat er in Darwin niets was'³) en hem voor te stellen eerst eens de marinehaven en het Marine-etablissement van Soerabaja in ogenschouw te nemen: konden daar niet veel méér Amerikaanse eenheden gebaseerd worden dan de marinestaf in Washington meende? Hart inspecteerde op 2 januari de

¹ A.v., 20 jan. 1942. ² Telegram, 4 januari 1942, van Eden aan Churchill (bijlage bij a.v., 6 jan. 1942). ³ Getuige C. E. L. Helfrich, *Eng.*, punt n, ongepublic. verhoren, vraagno. 72 206.